

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Методичні вказівки
до вивчення дисципліни
для здобувачів ступеня доктора філософії
спеціальності 032 «Історія та археологія»

Київ 2024

УДК 947

П94

Укладач В. Ф. Деревінський, д-р іст. наук, професор

Рецензент С. В. Адамович, д-р іст. наук, професор

Відповідальний за випуск Є. В. Перегуда

*Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права,
протокол № 7 від 17 березня 2023 року.*

В авторській редакції.

Педагогічна практика : методичні вказівки до вивчення
П24 дисципліни / уклад. В. Ф. Деревінський. – Київ : КНУБА, 2024. – 20 с.

Містить матеріали, які інформують здобувачів-практикантів про види роботи й особливості звітування під час проходження педагогічної практики. Розкрито загальні положення про педагогічну практику, її зміст, методи контролю й оцінювання знань. У додатках представлено взірці матеріалів для оформлення звітної документації.

Призначено для здобувачів ступеня доктора філософії спеціальності 032 «Історія та археологія».

ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
Права та обов'язки.....	10
Зміст практики.....	12
Звітна документація практики.....	14
Методи контролю та оцінювання знань.....	15
Список джерел.....	16
Додатки.....	19

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курс передбачає поглиблення теоретичних знань про науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти. Здійснюється навчально-методична підготовка, а також безпосереднє вироблення вмінь і навиків педагогічної майстерності під час самостійного проведення різних видів навчальних занять.

Мета вивчення і завдання курсу. Педагогічна практика є обов'язковою компонентною освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії спеціальності 032 «Історія та археологія». Вона покликана забезпечити формування у здобувачів відповідних професійних компетенцій, пов'язаних із науково-педагогічною діяльністю за профілем своєї спеціальності в закладах вищої освіти.

Завдання:

- формування практичних професійно-педагогічних умінь на основі здобутих теоретичних знань;
- опанувати засади навчально-методичної роботи науково-педагогічних працівників із врахуванням динамічного процесу самостійного провадження навчальних занять і ведення відповідної документації;
- ознайомитися з особливостями викладацької майстерності науково-педагогічних співробітників кафедри для засвоєння кращих професійних практик.

Компетенції здобувачів, що формуються за результатами

засвоєння дисципліни

Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу інформації, оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей для вирішення

	<p>дослідницьких і практичних завдань.</p> <p>ЗК02. Здатність систематизувати знання та розуміння філософських методологій пізнання, ключових засад професійної етики, систем морально-культурних цінностей, принципів толерантності, які базуються на принципах поваги до різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК04. Здатність ініціювати та проводити оригінальні наукові дослідження, ідентифікувати актуальні наукові проблеми, здійснювати пошук і критичний аналіз інформації, продукувати інноваційні конструктивні ідеї та застосовувати нестандартні підходи до вирішення складних і нетипових завдань.</p> <p>ЗК05. Здатність до цілеспрямованого та наполегливого самовдосконалення, усвідомлення соціально-моральної та етичної відповідальності за одержані наукові результати.</p> <p>ЗК09. Здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті, у наукових структурах, закладах і підрозділах, використовуючи сучасні методи педагогічної майстерності та принципи когнітивної психології в поєднанні з володінням загальнонауковим і спеціальним критеріально-понятійним апаратом науковця-дослідника</p>
<p>Фахові компетентності спеціальності (ФК)</p>	<p>ФК01. Володіння актуальною інформацією щодо сучасного стану, тенденцій розвитку, проблематики та наукової думки у сфері професійної діяльності.</p> <p>ФК03. Здатність розуміти і враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні та комерційні міркування, що впливають на реалізацію технічних рішень.</p> <p>ФК05. Здатність до застосування категорійно-понятійного апарату, новітніх теорій, концепцій, технологій і методів, потрібних для розв'язання комплексних проблем в історичній сфері.</p> <p>ФК06. Здатність до володіння принципами відбору, використання історіографічного напрацювання й архівних документів для реконструкції різноманітних сторінок української історії, зокрема дослідження суспільно-політичних, державотворчих, соціокультурних аспектів, із врахуванням світового контексту.</p> <p>ФК07. Здатність здійснювати аналіз історичних процесів та явищ національної історії, зіставляти й узагальнювати подібні та відмінні тенденції в історії розвитку України й</p>

	інших країн. ФК08. Здатність до осмислення причинно-наслідкових зв'язків історичного розвитку й уміння їх застосовувати в професійній роботі
Програмні результати навчання	
Знання (ЗН)	ПР01. Здатність продемонструвати знання та розуміння філософської методології наукового пізнання, психолого-педагогічних аспектів професійно-наукової діяльності, власний науковий світогляд і морально-культурні цінності. ПР04. Здатність продемонструвати знання з наукової та професійної підготовки для підтвердження достатнього рівня компетентності у виборі методів наукових досліджень, оцінки їх наукової новизни та практичного значення для вирішення спеціалізованих завдань у галузі
Уміння (УН)	ПР06. Уміти застосовувати універсальні навички дослідника, достатні для розв'язання комплексних проблем у галузі професійної, дослідницько-інноваційної та/або науково-педагогічної діяльності за фахом і продукування нових ідей та методів, спрямованих на покращення науково-практичної діяльності в галузі. ПР14. Виокремлювати актуальні історичні проблеми та визначати їх структуру, взаємозв'язки чинників, проявів і наслідків як об'єкта наукового дослідження. ПР15. Комплексно розуміти особливості впливу історичних процесів на розвиток особистості, суспільства та держави. ПР16. Комплексно розуміти важливість історичної національної пам'яті, соціально відповідальної діяльності на основі етичних міркувань (мотивів)
Комунікація (КОМ)	ПР09. Демонструвати системний науковий світогляд і філософсько-культурний кругозір, який передбачає розвинене критичне мислення, професійну етику, академічну доброчесність, повагу до різноманітності та мультикультурності в поєднанні з володінням передовими методиками викладання у вищій школі та постійним самовдосконаленням професійного й наукового рівня
Автономія і відповідальність (АіВ)	ПР10. Здатність ефективно працювати самостійно або в групі, уміння отримувати бажаний результат в умовах обмеженого часу з акцентом на професійну сумлінність і з дотриманням етичних міркувань, уміння та навички

	<p>проводити моніторинг робіт і вчасно вносити корективи в план робіт за проектом.</p> <p>ПР11. Здійснювати успішну інноваційну науково-технічну діяльність у соціально-орієнтованому суспільстві на основі міжособистісних взаємовідносин для максимального самовираження на основі терпимості, психологічної сумісності й етики поведінки.</p> <p>ПР12. Демонструвати вміння самостійно ставити та розв'язувати відповідні організаційно-управлінські завдання на основі дотримання законодавчої бази, принципів доброчесності та відповідальності за успішний кінцевий особистий і командний результат на основі сучасної теорії і практики організації та управління функціонуванням науково-професійних видів діяльності.</p> <p>ПР13. Здатність формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації на основі аналізу літературних джерел, патентних досліджень, повного циклу теоретичних і експериментальних досліджень, проведених за сучасними методиками</p>
--	--

Обсяг курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Проведення навчальних занять	20	20
Інші форми роботи	130	130
Загальний обсяг годи	150	150
Кількість кредитів ЄКТ	5	5

Місце проходження практики

Педагогічну практику здобувачі проходять на кафедрі політичних наук і права КНУБА.

Здобувачам, які проводять заняття в університеті за трудовою угодою, може бути зараховано проходження педагогічної практики на підставі наданого звіту.

Здобувачі мають право проходити педагогічну практику в інших закладах вищої освіти України та за кордоном з подальшим поданням щоденника практики та розгорнутої характеристики від відповідального куратора з місця проходження практики, але її обсяг не повинен бути меншим, ніж визначено освітньою програмою. Проходження педагогічної практики поза межами університету повинно відбуватися за окремим договором про проходження практики.

Керівником практики може бути призначений науковий керівник здобувача, який надає методичну допомогу та контролює роботу здобувача.

ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ

Права здобувача

- Здобувач має право з усіх питань, які виникають під час проходження практики, звертатися до наукового керівника, завідувача кафедри, вносити пропозиції з удосконалення організації педагогічної практики.
- Здобувач під час проходження практики за погодженням завідувача кафедри має право на відвідування навчальних занять найбільш досвідчених науково-педагогічних працівників кафедри з метою вивчення методики викладання, ознайомлення з передовим педагогічним досвідом.

Обов'язки здобувача

- Здобувач несе відповідальність за якість виконання всіх видів робіт, передбачених програмою педагогічної практики, ретельно готується до кожного заняття.
- Здобувач підпорядковується правилам внутрішнього розпорядку КНУБА, розпорядженням адміністрації та керівника практики. У разі невиконання вимог, які висуваються здобувачу, здобувач може бути відсторонений від проходження практики.
- Здобувач повинен оформити звітні документи згідно з вимогами про проходження практики і відзвітуватися за виконану роботу.

Права та обов'язки керівника педагогічної практики

Загальне керівництво та контроль за проходженням практики здобувача покладається на завідувача кафедри, за якою закріплений здобувач.

Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням практики здобувача здійснюється керівником практики, який:

- забезпечує організацію, планування й облік результатів практики;
- затверджує загальний план-графік проведення практики, його місце в системі індивідуального плану здобувача;
- спільно із завідувачем кафедри вибирає тематику занять і навчальні групи для проведення педагогічної практики здобувачем;

– надає методичну допомогу в плануванні й організації навчальної взаємодії;

– контролює роботу здобувача, відвідування занять та інші види його роботи зі студентами, вживає заходів щодо ліквідації недоліків в організації практики;

– готує відгук на звіт здобувача про проходження практики;

На керівництво педагогічною практикою керівник отримує навчальне навантаження в обсязі, визначеному нормами часу навчальної роботи в університеті.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

На початку практики керівник практики роз'яснює здобувачам мету, завдання, тривалість практики, а також види та форми педагогічної діяльності й оцінювання роботи здобувачів. Повідомляє, що після завершення практики здобувачі зобов'язані надати звітну документацію. Зазначається, що здобувачі, які не виконали програму практики, не допускаються до екзаменаційної сесії і відраховуються з університету.

Здобувачі розпочинають педагогічну практику з вивчення системи навчально-виховної роботи кафедри, особливостей методичної, наукової та організаційної роботи викладачів кафедри; знайомляться зі студентами групи, у якій вони будуть проводити навчальні заняття; відвідують заняття викладачів, ознайомлюються з документацією та матеріалами навчального процесу.

Після цього приступають до підготовки планів-конспектів навчальних занять та їх методичного забезпечення. Здобувачі проводять заняття згідно зі встановленим графіком. На заняттях здобувачів-практикантів можуть бути присутні викладачі – керівники практики, а також однокурсники.

На завершальному етапі практики здобувачі готують звітну документацію і звітують за проведену роботу.

Педагогічна практики здобувачів складається:

з навчально-методичної підготовки:

- ознайомлення зі змістом, завданням і документацією практики;
- вивчення нормативно-правової бази науково-педагогічної діяльності викладачів;
- вивчення Правил внутрішнього розпорядку Київського національного університету будівництва і архітектури;
- ознайомлення з документальним забезпеченням навчального процесу;
- ознайомлення з навчально-методичним комплексом дисципліни, яку викладатимуть (навчальним планом, робочою програмою, силабусом, методичними рекомендаціями, рекомендованою літературою);
- знайомство із закріпленою академічною групою;

- ознайомлення з планом виховної роботи куратора академічної групи;
- складення індивідуального плану роботи під час практики;
- відвідання лекцій, семінарських занять і консультацій, що проводять провідні викладачі кафедри, для засвоєння методики підготовки до занять викладання навчального матеріалу;
- опрацювання теоретичних матеріалів для підготовки та проведення занять;
- підготовка плану та тексту лекційних і семінарських занять;
- підготовка мультимедійних презентацій лекційних занять;
- підготовка завдань для поточного, модульного, підсумкового контролю та самостійної роботи (тестів із відповідями, тем індивідуальних робіт) із дисципліни;
- участь у навчально-методичній і науковій роботі кафедри;
- відвідання заняття інших практикантів;

з аудиторної підготовки щодо формування педагогічної майстерності:

- проведення пробного лекційного і практичного заняття;
- проведення відкритих лекційних і семінарських занять;
- відвідання відкритих занять інших здобувачів-практикантів;
- проведення лекційних занять;
- проведення семінарських занять;
- виготовлення роздавального дидактичного матеріалу;
- оцінювання різних видів робіт студентів;
- проведення консультацій для студентів;
- керівництво науково-дослідницькою діяльністю студентів;
- проведення позааудиторних заходів для студентів;
- проведення відкритих підсумкового лекційного та семінарського занять;
- оформлення документації практики.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ПРАКТИКИ

За підсумками проходження педагогічної практики здобувач надає керівнику практики звіт про проходження практики, підписаний науковим керівником та завідувачем кафедри (П. І. Б. здобувача, спеціальність, кафедра, П. І. Б. наукового керівника та керівника педагогічної практики, період проходження, загальний обсяг годин; журнал проведення аудиторних занять (дати проведення, академічна група, тема, вид занять).

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Поточний і підсумковий контроль виконання здобувачем програми практики проводить керівник практики. Поточний контроль відбувається на основі аналізу й оцінювання проведеної роботи. Під час виставлення підсумкової оцінки здобувачам береться до уваги вправність реалізації поставлених завдань, ґрунтовність засвоєння ними теоретичних засад викладацької діяльності, наявні педагогічні вміння та навички, належний рівень підготовки звітної документації.

Здобувач, який відсторонений від практики або робота якого на практиці визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав індивідуальний план.

Звіти про проходження педагогічної практики здобувачів зберігаються на кафедрі в керівника практики. За результатами проходження педагогічної практики керівником практики виставляється оцінка в заліково-екзаменаційній відомості, яка зберігається у відділі докторантури та аспірантури.

Розподіл балів для дисципліни за формою контролю залік

Змістовний модуль 1	Змістовний модуль 2	Змістовний модуль 3	Сума балів
40	40	20	100

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Основний

1. *Про вищу освіту*: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VIIЗ [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 16.03.2023). – Назва з екрана.
2. *Про наукову і науково-технічну діяльність*: Закон України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення 16.03.2023). – Назва з екрана.
3. *Про освіту*: Закон України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 16.03.2023). – Назва з екрана.
4. *Положення про навчання студентів та аспірантів, стажування наукових і науково-педагогічних працівників у провідних вищих навчальних закладах та наукових установах за кордоном, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 року № 411* [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-2011-%D0%BF> (дата звернення 16.03.2023). – Назва з екрана.
5. *Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти*: Постанова Кабінету Міністрів України № 266 від 29 квітня 2015 р. [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF> (дата звернення 16.03.2023). – Назва з екрана.
6. *Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової і організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів*: Наказ Міністерства освіти і науки України № 450 від 07.08.2002 [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0698-02> (дата звернення 16.03.2023). – Назва з екрана.

7. Білоусова Л. І. Компетентність самоосвіти майбутнього педагога: від теорії до практики : монографія / Л. І. Білоусова, О. Б. Кисельова; Департамент науки і освіти Харків. облдержадмін., Комунал. закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. – Харків : Панов А. М. [вид.], 2020. – 150 с.
8. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підручник / С. С. Вітвицька. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 384 с.
9. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 290 с.
10. Дзюба П. А. Методика викладання фахових дисциплін у вищій школі : посібник / П. А. Дзюба. – Донецьк : Ліра, 2015. – 24 с.
11. Єгорова І. В. Інноваційні технології в роботі куратора академічної групи : навч.-метод. посіб. / І. В. Єгорова. – Івано-Франківськ : Чадо, 2018. – 74 с.
12. Зайченко І. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник / І. Зайченко, В. Теслюк, А. Каленський. – Київ : ЛІРА-К. 2018. – 484 с.
13. Калашнікова Л. М. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник / Л. М. Калашнікова, О. А. Жерновникова. – Харків : Фоліо 2016. – 260 с.
14. Ортинський В. Педагогіка вищої школи : підручник / В. Ортинський, І. Ортинський. – Львів : Львівська політехніка, 2017. – 500 с.
15. Олійник І. Роль педагогічної практики у формуванні дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії в умовах аспірантури. Актуальні питання гуманітарних наук. – 2019. – Вип. 23. – Т. 3. – С. 86–92.
16. Педагогіка та психологія вищої школи : навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, І. С. Сабатовська-Фролкіна, Н. В. Альохіна, Н. В. Шварп. – Харків : НФаУ, 2019. – 248 с.

Додатковий

17. Важинський С. Е. Методика та організація наукових досліджень : навчальний посібник / С. Е. Важинський, Т. І. Шербак. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с.
18. Добровська Л. М. Електронний навчально-методичний комплекс як засіб пізнання та організації навчання в технічних ВНЗ /

- Л. М. Добровська. Педагогіка і психологія. Вісник АПН України: науково-теорет. та інформац. журнал Академії пед. наук України. – 2011. – № 3. – С. 32–41.
19. *Ієвлєв О. М.* Професійно-педагогічна мобільність майбутнього викладача: теорія і практика : монографія / О. М. Ієвлєв; за наук. ред. д-ра пед. наук, проф. Л. Л. Сущенцевої. – Хмельницький : Бідюк Є. І. [вид.], 2020. – 211 с.
 20. *Казак І. О.* Теорія і методика викладання у вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання / І. О. Казак. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.
 21. *Каплінський В. В.* Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / В. В. Каплінський. – Вінниця : ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. – 224 с.
 22. *Крамська З. М.* Літня педагогічна практика як засіб формування професійної компетентності здобувачів освіти : навч.-практ. посіб. / З. М. Крамська, І. М. Крупенко. – Умань : Сочінський М. М., 2022. – 84 с.
 23. *Педагогічна практика: методичні рекомендації з питань організації і проведення* / уклад.: Г. М. Мешко та ін. – Тернопіль : ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2021. – 112 с.
 24. *Практика. Науково-педагогічна (асистентська) : навч.-метод. посіб.* / уклад.: Бойко Л. П., Гусакова Н. М. Донченко Н. П. – Київ : КНУКіМ, 2021. – 148 с.
 25. *Професійна підготовка майбутніх педагогів: теорія та практика : [колект.] монографія* / О. В. Боровець та ін.; за наук. ред. Р. Л. Сойчук. – Рівне : Зень О. [вид.], 2020. – 236 с.

Зразок оформлення титульного аркуша

Міністерство освіти та науки України
Київський національний університет будівництва і архітектури
Кафедра політичних наук і права

ЗВІТ

про проходження педагогічної практики
на кафедрі політичних наук і права КНУБА
«_____» _____ 20__ р. по «_____» _____ 20__ р.
5 кредитів, 150 акад. год.

Здобувач (ка) _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Освітня програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня «доктор філософії»
Спеціальність 032 «Історія та археологія»
_____ рік навчання

Науковий керівник _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Керівник практики _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Завідувач кафедри _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Київ 20 _____

Зразок оформлення журналу проведення аудиторних занять

(прізвище, ім'я, по-батькові)

У період з « » 20_ року по « » 20_ року
проходив педагогічну практику на кафедрі політичних наук і права.

№	Дата	Вид занять	Тема заняття	Факультет, курс, група
1	2	3	4	5
1				
2				
3				

Керівник практики _____ / _____

Здобувач _____ / _____

Навчально-методичне видання

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Методичні вказівки
до вивчення дисципліни
для здобувачів ступеня доктора філософії
спеціальності 032 «Історія та археологія»

Укладач **ДЕРЕВІНСЬКИЙ** Василь Федорович

Випусковий редактор *Т. В. Івченко*
Комп'ютерне верстання *Д. М. Ніколаєвич*

Підписано до друку 14.02.2024. Формат 60 x 84_{1/16}
Ум. друк. арк. 1,16. Обл.-вид. арк. 1,25.
Електронний документ. Вид. № 2/ПІ-24

Видавець і виготовлювач:
Київський національний університет будівництва і архітектури

Повітрофлотський проспект, 31, Київ, Україна, 03037

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002